

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
412-29/19
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 22233 датум: 30.7. 2019. г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

Извештај о посети Полицијској станици Нови Београд

Београд, јул 2019. године

МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Одељењем руководи начелник, који за рад Одељења и свој рад одговара заштитнику.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународну мрежу помоћи (ИАН). Анексима Споразума о сарадњи,⁴ сарадња је продужена са удружењима Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународна мрежа помоћи (ИАН).

ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Полицијска управа за град Београд, Полицијска станица Нови Београд (ПУ за град Београд/ПС Нови Београд)
ВРЕМЕ	8. /9. јун 2019. године
ВРСТА	Ванредна, ноћна посета

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 25/18.

⁴ Закључени 22. априла 2019. године.

ЦИЉЕВИ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
НАЈАВА	Ненајављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
ТИМ	Маја Јовић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Ивана Босиљчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i>

ТОК ПОСЕТЕ И САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА НПМ

Посета је отпочета у 22,00 часа 8. јуна 2019. године, а завршена је у 01,00 час 9. јуна 2019. године. Након кратког представљања чланова тима и циља посете, тим НПМ је у пратњи вође смене обишао просторије за задржавање ПС Нови Београд. У време посете није било задржаних лица. Након тога, обављени су разговори са полицијским службеницима и остварен увид у поједине предмете о задржавању лица.

Сви полицијски службеници остварили су пуну сарадњу са НПМ. Тиму НПМ су пружене све тражене информације, омогућен увид и фотографисање документације, обилазак и фотографисање свих просторија.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ И САСЛУШАЊЕ

У ПС Нови Београда постоје две просторије за задржавање које се налазе у сутерену, као и мала службена канцеларија у којој се обављају потребне радње пре увођења лица у просторију за задржавање. Пре одласка у просторије за задржавање, лица се доводе у ту канцеларију у којој се, по потреби обављају лекарски прегледи, врши се примопредаја привремено одузетих ствари које се одлажу на полице, а на њих се одлажу и лекови задржаног лица у ситуацијама када за њима постоји потреба током трајања задржавања. Будући да се канцеларија закључава, ствари које су одложене на полицу су на тај начин обезбеђене.

Мања просторија за задржавање, површине око 12 м², је за два лица, а већа, површине око 20 м², за три. У обе просторије се налази лежај, односно дрвена клупа са ћебадима која не делују чисто. У обе просторије постоје прозори који нису застакљени, већ заграђени металном конструкцијом са рупицама кроз које пролази ваздух из спољашње средине. Иако је доток свежег ваздуха добар, у просторијама се осећа јак, непријатан мирис урина. Јачина вештачког осветљења није задовољавајућа.

Хигијена просторија није на задовољавајућем нивоу, зидови и под су запрљани. Такође, у просторијама не постоје грејна тела, па је зими јако хладно. Кад је температура испод 5 степени, полицијска станица не прима лица на задржавање већ их упућује у друге полицијске станице.

У просторијама за задржавање не постоје мокри чворови, тако да се лица одводе у тоалете који су у непосредној близини просторија. Оба тоалета су у руинираном стању, запуштени и хигијенски неодржавани.

Ћебад се пере по потреби. Хигијеничарке, њих три до четири, два пута месечно оперу тоалет, а полицијски службеници, на дневном нивоу, у мери у којој то могу, доприносе одржавању хигијене просторија за задржавање. Иако су хигијенске прилике лоше, према речима полицијских службеника нема буба, нити су оне уочене током посете.

Уређај за позивање полицијских службеника не постоји ни у једној од просторија за задржавање, а иако се службена канцеларија налази на одређеној удаљености од просторија за задржавање, полицијски службеници чују дозивања задржаних лица која у ту сврху најчешће лупају о лимена врата. Тим НПМ је проверио напред наведено и уверио се да се дозивање и/или лупање о лимена врата чује у службеној просторији.

Видео надзор не ради већ око годину и по дана, иако се ПС Нови Београд писаним путем обраћала МУП-у и тражила поправку, а обавештења о видео надзору нису постављена на вратима просторија за задржавање, будући да видео надзор није у функцији.

1.

УТВРЂЕНО

У ПС Нови Београд просторије за полицијско задржавање не испуњавају важеће стандарде.

ОСНОВ

Просторије за задржавање које су намењене за задржавање лица дуже од 12 часова, морају бити опремљене посебним лежајем са постељином, која се састоји од: душека, јастука, јастучнице, чаршава, ћебади и навлаке за ћебе, за свако задржано лице.⁵

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид.⁶ Просторије за задржавање морају имати доток свежег ваздуха, који се обезбеђује природним проветравањем или адекватним уређајем за вентилацију.⁷

У просторији за задржавање, постављени електрични уређаји за осветљење, видео надзор, позивање полицијских службеника и грејање се морају механички заштитити, тако да се задржано лице не може самоповредити деловањем електричне струје.⁸

У две просторије за задржавање у Полицијској станици Нови Београд нису обезбеђени одговарајући услови за држање лица дуже од неколико часова. Те просторије су оронуте, прљаве и слабо осветљене (веома слабо природно осветљење због металне мреже преко прозора и лоше вештачко осветљење). Комитет напомиње да је 11. јула 2017. године упућено писмо Одељењу за логистику Полицијске управе за град Београд у коме се захтева да се горе наведени недостаци отклоне.⁹

ПРЕПОРУКА

У ПС Нови Београд неће се спроводити полицијско задржавање док се не изврши адаптација постојећих просторија за задржавање и/или израде нове, у складу са условима прописаним Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица.¹⁰

⁵ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица ("Сл. гласник РС", бр. 34/2018) члан 3. став 1.

⁶ члан 4. истог Правилника

⁷ члан 5. истог Правилника

⁸ члан 7. став 1, истог Правилника

⁹ ЦПГ (2017) 63, Србија 2017, став 5.

¹⁰ "Сл. гласник РС", бр. 34/2018 члан, 10.

Имајући у виду да просторије за задржавање у ПС Нови Београд не испуњавају важеће стандарде, као и да је Министарство унутрашњих послова обавестило НПМ о томе да је 38 просторија за задржавање у ПУ за град Београд на Листи приоритета за адаптацију, НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова буде обавештен о томе да ли је том Листом, предвиђена адаптација постојећих и/или изградња нових просторија за задржавање у ПС Нови Београд, као и очекивано време отпочињања тих активности.

У ПС Нови Београд не постоји посебна просторија намењена и адекватно, аудио-видео, опремљена за саслушање грађана, већ се то обавља у службеним канцеларијама инспектора.

Такође, према наводима вође смене не постоји ни посебна просторија намењена за чување одузетих предмета који су у вези са кривичним делом, већ се ти предмети до одношења на вештачење чувају у касетама које су под кључем у канцеларијама инспектора.

2.

УТВРЂЕНО

У ПС Нови Београд не постоји посебна просторија за саслушање лица која је адекватно опремљена за ту намену (аудио и видео снимање саслушања).

РАЗЛОЗИ

Електронско (тј. аудио и/или видео) снимање полицијских информативних разговора представља важну додатну меру заштите против злостављања притвореника. ЦПТ са задовољством примећује да се увођење таквих система разматра у све већем броју земаља. Таква средства обезбеђују комплетан и аутентичан запис о поступку информативног разговора и тиме у великој мери олакшавају истрагу о било каквим тврдњама о злостављању. Ово је у интересу и особа које су злостављане од стране полиције и припадника полиције суочених са неоснованим тврдњама да су примењивали физичко злостављање или психолошке притиске. Електронско снимање полицијских информативних разговора такође смањује могућност да оптужени касније лажно поричу да су дали одређена признања.¹¹

Собе за испитивање не само да треба да имају одговарајуће осветљење, грејање и вентилацију већ и да су опремљене тако да сви учесници у разговору имају сличне столице по стилу и удобности. Овлашћено лице које обавља разговор не треба да има доминантан (нпр. уздигнут) или удаљен положај у односу на осумњиченог. Уз то просторија треба да буде окречена у неутралне нијансе.¹²

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће предузети активности у циљу обезбеђивања посебне просторије за саслушање лица у ПС Нови Београд опремљене техничком опремом за аудио и видео снимање поступака саслушања лица.

3.

УТВРЂЕНО

У ПС Нови Београд не постоји посебна просторија намењена за чување одузетих предмета у вези са кривичним делом (предмети извршења кривичног дела и други предмети из кривичних истрага).

ОСНОВ

Да бисе оповргле тврдње о недолжном поступању припадника полиције и ради отклањања потенцијалних извора опасности и за особље и за притворене особе, предмети који су одузети у циљу коришћења као доказног материјала треба да су увек прописно означени, заведени и да се чувају у просторији одређеној за ту намену. Сви други предмети горе поменути врсте треба да се уклоне из полицијских просторија.¹³ Сав доказни материјал који се односи на предмете у истрази обавезно мора бити на одговарајући начин обележен, евидентиран, одлаган и чуван у засебном складишном простору.¹⁴

¹¹ Извод из 12. Општег извештаја [СРТ/Инф (2002) 15], тачка 36.

¹² Извод из 12. Општег извештаја [СРТ/Инф (2002) 15], тачка 37.

¹³ Извод из 12. Општег извештаја [ЦПТ/Инф (2002) 15], став 39.

¹⁴ ЦПТ, Србија 2011, став 15.

Комитет препоручује органима Републике Србије да направе засебан складишни простор за све заплењене предмете у свакој полицијској станици, почев од седишта полицијских управа. Истовремено, они треба да обезбеде да сво оружје и други предмети заплењени током кривичних истрага буду унети у посебан регистар, и обележени на одговарајући начин (наводећи случај на који се односе) и одложени у засебан складишни простор. Заплењени уређаји за електро-шокове, боксери, палице за бејзбол, електрични продужни каблови, итд. никада не треба да се држе у просторијима у којима се саслушава или држи лице лишено слободе.¹⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Нови Београд ће обезбедити посебну просторију намењену за чување одузетих предмета у вези са кривичним делом, предмете ће на одговарајући начин обележавати (са знаком на који се случај односе) и о томе ће водити посебну евиденцију.

Током посете, у Дежурној служби нису уочене кутије за пружање прве помоћи. У посећеним деловима ПС Нови Београд није уочен план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а апарат за гашење пожара, хидранти и црева постоје у ходнику приземља ПС Нови Београд.

4.

УТВРЂЕНО

У Дежурној служби ПС Нови Београд не постоји кутија са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

Послодавац је дужан да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности.¹⁶

ПРЕПОРУКА

Дежурна служба ПС Нови Београд обезбедиће кутију са прибором за прву помоћ.

5.

УТВРЂЕНО

У ПС Нови Београд није постављен план евакуације и упутство за поступање у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник који спроводи меру задржавања лица одговоран је за остваривање права задржаног лица (безбедност, здравље и др.) од његовог смеиштаја у просторију за задржавање до прекида или укидања задржавања.¹⁷

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.¹⁸

¹⁵ ЦПТ (2017)63, Србија 2017, став 13.

¹⁶ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/05, 91/15, 113/17 – др.закон) члан 15. став 1. тачка 9.

¹⁷ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 41/2019) члан 30. став 5.

¹⁸ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018 и 87/2018 - др. закони) члан 28. став 3.

ПРЕПОРУКА

ПС Нови Београд ће унапредити систем противпожарене заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

Према наводима службених лица, доведена лица се о својим правима обавештавају одмах на лицу места, усменим путем, али и писаним путем имајући у виду да свака патрола поседује унапред припремљена писана обавештења. Таква пракса успостављена је уназад више од 6 месеци. Осим тога, на огласној табли, у малом ходнику непосредно пре просторија за задржавање, налазе се обавештења о правима лица лишених слободе на српском и енглеском језику.

Према службеним наводима, задржаним лицима се омогућава да обавесте треће лице (чланове породице или др.) о томе да им је одређено задржавање, и то или лично путем службеног телефона или сопственог мобилног телефона пре него што им се исти привремено одузме. Телефонски позив у име задржаних лица могу обавити и полицијски службеници. Уколико је полицијски службеник о чињеници задржавања обавестио треће лице, повратну информацију о томе даје задржаном лицу. Уколико задржано лице не жели никог да обавести о томе да је задржан, то се констатује у записнику о задржавању.

Задржаним лицима се омогућава да позову изабраног браниоца, путем службеног телефона или сопственог мобилног телефона, а уколико задржаном лицу треба одредити браниоца по службеној дужности то се чини према списку Адвокатске коморе Србије, односно преко оформљеног „Кол центра“ АКС за постављање бранилаца по службеној дужности.

Задржана лица се пре отпочињања задржавања прегледају од стране лекара Хитне помоћи на лични захтев или када полицијски службеници визуелним прегледом уоче да лице које треба задржати има повреде. Преглед се обавља у што краћем временском периоду од доласка у ПС, али се Хитна помоћ неретко чека и до 45 минута. Према наводима полицијских службеника они не присуствују прегледима лекара, осим уколико то затражи лекар и то на начин да се налазе на одређеној удаљености тако да не могу да чују садржину разговора.

Извештај лекара о обављеном прегледу даје се задржаном лицу док службена лица о томе сачињавају службену белешку у којој нотирају упуте лекара о терапији коју задржано лице евентуално треба да прими, у које доба и у којој дози, те терапију, у складу са лекарским налазом, предају задржаном лицу.

Исхрана се задржаним лицима обезбеђује из МУП-овог ресторана, Управа за исхрану и смештај "Бежанијска коса". Лица се обилазе што чешће, нарочито због околности да видео надзор није у функцији.

Задржаним лицима се омогућава да остваре право на жалбу на решење о задржавању на тај начин што им се за потребе сачињавања жалбе дају папир и оловка, потом жалбу предају полицијском службенику који у записнику о задржавању евидентира време и датум када је задржано лице предало жалбу полицијском службенику. Полицијски службеник жалбу ковертира и носи надлежном органу.

Поступање ПС Нови Београд у погледу начина на који се задржаном лицу омогућава остваривање права на жалбу на решење о задржавању представља пример добре праксе и поступање у складу са препоруком, односно мишљењем Заштитника грађана.¹⁹

УВИД У ПРЕДМЕТЕ О ЗАДРЖАВАЊУ

У првој недељи јуна, задржана су четири лица, два лица по Законнику о кривичном поступку (ЗКП), једно по Закону о безбедности саобраћаја на путевима (ЗОБС) и једно по Закону о прекршају (ЗОП).

Увидом у предмете о задржавању уочено је да садрже прописану документацију, с тим да у записницима о задржавању нису унети подаци о томе када су полицијски службеници обилазили задржана лица, а у једном од записника о задржавању није унет податак о томе када су задржаном лицу дати оброци, односно да је исте, евентуално, одбио.

У једном од предмета уочено је да је полицијско овлашћење довођење примењено од 9 и 45 до 10 часова, а да се почетак задржавања, према решењу о задржавању, рачуна од 10,00 часова.

6.

УТВРЂЕНО

Записник о задржавању лица не садржи податке о исхрани задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Лице које се задржава обавештава се усмено и уручивањем писаног обавештења на матерњем или језику који разуме о његовим правима, и то: на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор.²⁰

Записник о задржавању лица садржи податке о оствареним правима задржаног лица.²¹

ПРЕПОРУКА

У ПС Нови Београд, у записнике о задржавању, уносиће се подаци о остваривању права на исхрану задржаног лица.

7.

УТВРЂЕНО

У ПС Нови Београд, у предмету о задржавању по ЗОП, почетак задржавања рачунат је од момента доношења решења о задржавању, а не од момента када је лице лишено слободе, односно од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење.

РАЗЛОЗИ

¹⁹ дел.бр. 42638 од 20. новембра 2017. године

²⁰ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 29. став 1. тачка 9.

²¹ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/19) члан 111. став 1. тачка 5.

Време задржавања лица се рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку, односно од момента хапшења или одазивања на позив када су се стекли услови за задржавање у кривичном поступку.²²

ПРЕПОРУКА

У ПС Нови Београд, у решењима о задржавању по ЗОП, као почетак задржавања уносиће се моменат започињања примене полицијског овлашћења довођење.

Увидом у предмет о задржавању страног држављанина по ЗОП због нарушавања јавног реда и мира, које има држављанство Пакистана, осим обавештења о правима лица лишених слободе које је било на енглеском језику, сва остала документација из предмета о задржавању била је на српском језику, како на ћириличком тако и на латиничном писму, а задржано лице је одбило да потпише сва документа (обавештење о правима, решење о задржавању, потврде о привремено одузетим и враћеним предметима на којима је забележено да не поседује личне ствари, записник о задржавању).

Будући да на задржавању не ретко буду и страни држављани, службена лица су навела да се са задржаним лицима најчешће споразумевају на енглеском језику, будући да је то страни језик који странци најчешће говоре, као и то да већина полицијских службеника познаје тај језик у довољној мери за споразумевање.

У ситуацијама када задржано лице говори енглески језик полицијски службеници му усменим путем преводе садржину документа који су у вези са задржавањем. Обавештење о правима задржаним лицима дају на енглеском језику или неком другом одговарајућем језику уколико га поседују (албански, румунски, мађарски, ромски, немачки, франсуски, руски, персијски итд).

Уколико полицијски службеници нису у могућности да се споразумеју са задржаним лицем позивају сталне судске преводиоце са којима имају сарадњу, а неретко до њих долазе и претрагом преко интернет претраживача. Према речима службених лица, неретко се дешава да се стални судски преводиоци не одазивају на позиве из разлога што се награда за пружене услуге превођења неблаговремено ушлађује од стране Министарства унутрашњих послова. То у пракси подразумева да полицијски службеници извесно време проводе у покушају да пронађу преводиоца који ће се одазвати позиву што додатно отежава, односно оптерећује њихов рад.

У ситуацијама када се преводилац одазове позиву и дође у ПС Нови Београд он усменим путем преводи садржину документа који су на српском језику и на документ ставља свој печат и потпис као потврду за пружену услугу превођења.

Имајући у виду значај благовременог ангажовања сталних судских преводилаца за остваривање права задржаних лица – страних држављана и за несметан рад полицијских службеника, описане потешкоће са којима се суочавају полицијски службеници приликом ангажовања сталних судских преводилаца, али и то да се на званичној интернет страници Министарства правде налази Електронска евиденција сталних судских преводилаца и тумача, НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова добије информације о томе да ли је и на који начин, на нивоу полицијских управа и полицијских станица у саставу тих управа, уређена процедура позивања сталних судских преводилаца.

²² Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2019), члан 32.